

Faunafonds

In het kort

Het Faunafonds vormt de schakel tussen beleid en praktijk bij het beheer van de Nederlandse fauna. De ambitie is om het centrale aanspreekpunt te zijn voor vragen en advies over faunabeheer. De kerntaken van het Faunafonds zijn het faciliteren van onderzoek en het geven van voorlichting over faunabeheer, het adviseren van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en de provincies over het voorkomen en beperken van faunaschade en het verlenen van tegemoetkomingen in schade veroorzaakt door beschermde diersoorten. Het Faunafonds maakt daarbij een onafhankelijke afweging tussen de belangen die bij faunabeheer spelen; landbouw, natuurbeheer, jacht en dierenwelzijn. Het fonds werkt nauw samen met het ministerie van LNV, provincies, boeren, terreinbeheerders, maatschappelijke organisaties, faunabeheerders en jagers.

Meerjarenprogramma Onderzoek

Naast voorlichting wordt onderzoek naar preventieve maatregelen steeds belangrijker om faunaschade verder terug te dringen. Om de onderzoeksbehoefte te structureren werkt het Faunafonds met een Meerjarenprogramma Onderzoek, dat beschrijft welke preventieve middelen de komende jaren getoetst worden en welke onderzoeken uitgevoerd gaan worden. Maatschappelijke ontwikkelingen, trends en omvang van de tegemoetkomingen in faunaschade en de resultaten van eerder onderzoek bepalen de onderzoeksprioriteiten. De Commissie Onderzoek bereidt de onderzoeksvoorstellen voor en bespreekt de resultaten met het voltallige bestuur van het Faunafonds.

Tegemoetkomingen faunaschade

De bekendste taak van het Faunafonds is het toekennen van tegemoetkomingen voor schade aan gewassen of vee door beschermde inheemse diersoorten. Grondeigenaren die te maken krijgen met deze schade kunnen bij het Faunafonds een verzoekschrift tot schadevergoeding indienen. In 2009 is bijna 7 miljoen euro uitgekeerd aan tegemoetkomingen. Het grootste deel van de schade werd veroorzaakt door ganzen.

Advies aan Rijk en provincie

Advisering van het ministerie van LNV en provincies over beheer en bestrijding van faunaschade is een wettelijke taak van het Faunafonds. In 2009 zijn Rijk en provincie 95 maal geadviseerd over zaken als ministeriële regelingen in het kader van de Flora- en faunawet, het verlenen van ontheffingen en het goedkeuren van provinciale faunabeheerplannen.

Handreiking Faunaschade

Het Faunafonds geeft voorlichting om de schade door beschermde diersoorten te voorkomen of te beperken. De voorlichting is gericht op preventieve maatregelen en actuele onderwerpen. Het Faunafonds heeft ook de Handreiking Faunaschade uitgebracht. Hierin worden verschillende preventieve middelen beschreven zoals visuele en akoestische middelen, geur- en smaakstoffen, afscherming door rasters en het gebruik van vang- en bestrijdingsmiddelen. Daarnaast informeert de handreiking grondgebruikers over mogelijke faunaschade in gewassen en worden wetgeving en beleid uiteengezet.

Albert Hooijer, melkveehouder, provinciaal bestuurder LTO Noord voor provincie Noord-Holland en lid klankbordgroep Faunafonds:

“Als melkveehouder ervaar ik regelmatig overlast van overwinterende of overzomerende ganzen. Voor agrarisch ondernemers is onderzoek naar verantwoord faunabeheer dan ook zeer noodzakelijk. Praktisch onderzoek naar preventieve maatregelen die we direct in onze bedrijfsvoering kunnen toepassen. En onderzoek naar de bedrijfseconomische gevolgen van faunaschade, om zo de faunabeheerplannen te optimaliseren.”

Oproep voor nieuwe preventieve middelen

Vanuit het Faunafonds, het ministerie van LNV en de landbouwsector bestaat de behoefte om preventieve middelen vanuit de praktijk te ontwikkelen. Het Faunafonds roept boeren, tuinders, kwekers, bedrijven die actief zijn in faunaschadepreventie, jagers, provincies en andere betrokken partijen op mee te denken over nieuwe middelen en maatregelen ter voorkoming van faunaschade.

Door ruimte te bieden aan mensen met een jarenlange praktijkervaring, worden innovatieve ideeën direct beoordeeld op de praktische uitvoerbaarheid en betaalbaarheid. Daarnaast kan worden ingespeeld op regionale verschillen in schadeoorzaken en daarmee op het aanbod van preventieve middelen.

Het Faunafonds ondersteunt initiatiefnemers die innovatieve ideeën voor het verbeteren van weer- en verjaagmethoden willen testen zowel in praktische als financiële zin.

Heeft u nieuwe ideeën? Neem contact op met:

Dhr. M. Westebring
Beleidsmedewerker Faunazaken
078 - 63 95 375
m.westebring@minlnv.nl

Faunafonds

Beperking faunaschade door onderzoek

Deze brochure is uitgegeven en gefinancierd door het Faunafonds met als doel de onderzoekstaken van het Faunafonds toe te lichten.

Oplage: 1250 stuks
Publicatiedatum: maart 2010

Colofon

Auteurs: H. Revoort, F. van Bommel, M. Westebring en E. de Heer (Bureau de Heer)

Redactie: Duidelijke Taal,
www.duidelijke-taal.nl

Foto's: Nico de Bruin, Mischa Keijser, Loes van den Bremer, Jaap Mulder, Jos Schouten, Nico Koomen, KNJV, Faunafonds.

Vormgeving: Grafiplan, Geeuwenbrug

Druk: Koninklijke Van Gorcum BV, Assen

Meer informatie

Kijk op www.faunafonds.nl voor meer informatie over de onderzoekstaken van het Faunafonds. Via deze website zijn onderzoeksresultaten, onderzoeksrapporten en de nieuwe Handreiking Faunaschade te downloaden.

Faunafonds
Postbus 888
3300 AW Dordrecht
Telefoon: 078 - 63 95 375
www.faunafonds.nl

Faunafonds

Beperking faunaschade door onderzoek

Faunafonds

Ganzen en smienten

Veldproef in Friesland
Bordercollies verjagen ganzen

In het oosten van de Verenigde Staten worden bordercollies succesvol ingezet om ganzen te verjagen van kwetsbare akkerbouwpercelen, parken en golfbanen. Het Faunafonds heeft opdracht gegeven om in de winter van 2009/2010 in de provincie Friesland een proef te doen met het verjagen van overwinterende ganzen door bordercollies. Uit de evaluatie van deze proef moet duidelijk worden welke inspanningen en financiën er in Nederland nodig zijn om de overwinterende ganzen en smienten op deze manier naar de opvanggebieden te verjagen. Als de proef succesvol is zal deze nieuwe methode worden toegevoegd aan al bestaande verjaagmethodieken.

Hans Konst, gedeputeerde van de provincie Fryslân:
“*Fryslân wil gastvrij zijn voor de duizenden overwinterende ganzen. Maar soms dreigen de grote aantallen te leiden tot onaantvaardbare schade. Wij zijn ingenomen met onderzoek van het Faunafonds. Proberen de ganzen naar de juiste plek te sturen.*”

Bijeenkomst met partnerorganisaties
Goose Specialist Group

Op hun trek van broedplaats naar overwinteringsgebied vliegen ganzen grote afstanden en komen daarbij in veel landen. De bescherming van ganzen is dan ook een internationale aan-

gelegenheid. Tijdens de tweejaarlijkse Goose Specialist Group komen ganzenonderzoekers en -deskundigen uit verschillende landen bijeen om kennis en ervaringen uit te wisselen. Het doel van de Goose Specialist Group is de kennis-uitwisseling en samenwerking tussen ganzenonderzoekers te faciliteren. Het Faunafonds was vertegenwoordigd op de bijeenkomst die in oktober 2009 in Höllviken (Zweden) is gehouden. Tijdens dit meerdaagse congres kwam onder meer naar voren dat de populatieomvang van een aantal ganzensoorten (o.m. rotgans en dwerggans) internationaal gezien aanzienlijk onder druk staan. Daarnaast zijn er tekenen dat trekroutes van ganzen verschuiven. Zo hebben bijvoorbeeld kolganzen en rietganzen verschillende trekroutes naar hun overwinteringsgebieden, tussen deze deelpopulaties bestaat meer uitwisseling dan eerder gedacht. Dit kan betekenen dat in een land de aantallen kolganzen toenemen, terwijl deze elders afneemt en het totale aantal gelijk blijft. Daarnaast lijkt het erop dat ganzen steeds eerder in de overwinteringsgebieden arriveren en steeds later vertrekken. Deze en andere ontwikkelingen zullen de komende jaren verder worden onderzocht.

Meerjarig onderzoek op Texel
Broedende ganzen in beeld

Overzomerende ganzen vormen voor zowel landbouw als natuurdoelstellingen een toenevend probleem. Het wegvangen of doden van deze ganzen leidde eerder tot veel maatschappelijke discussie. Daarom is het Faunafonds op Texel een meerjarig onderzoek gestart om de effecten van broedende ganzen op natuurdoelstellingen en landbouw in beeld te krijgen. Het onderzoek moet resulteren in een overzicht van maatregelen voor het beheren van de populatie, waarbij effectiviteit, tijdsinvestering, kosten en praktische toepasbaarheid van de middelen op een rijtje worden gezet.

Zangvogels

Onderzoek bij fruitbedrijven in de Betuwe
Mezen willen zoete fruitsoorten

Bij een vijftal fruitbedrijven in de Betuwe heeft het Faunafonds onderzoek uitgevoerd naar de schade aan rijpende appels en peren veroorzaakt door mezen. Uit dit onderzoek blijkt dat de schade zich voornamelijk voordoet langs de randen en windsingels van het perceel. Ook blijkt dat de meeste schade ontstaat in zoetere fruitsoorten als Conference en Triomphe de Vienne. De stoofpeer Gieser Wildermannen en de zuurdere Jonagold appel blijken veel minder aantrekkelijk voor mezen. vervolgonderzoek moet uitwijzen of het aanplanten van een buffer van zuurdere fruitsoorten aan de rand van een perceel een effectief preventief middel is, of dat andere preventieve middelen nodig zijn.

Veldproef in de Betuwe
Bakenkaart tegen schade in fruit

De bakenkaart is in Amerika ontwikkeld om vogels te waarschuwen voor de aanwezigheid van hoogspanningskabels. Later is de bakenkaart, die via fluorescerende stickers daglicht en UV-licht weerkaatst, ook toegepast boven bijvoorbeeld windmolens. Tijdens het fruitoogstseizoen 2009 is het Faunafonds begonnen met een eerste kleinschalige veldproef, waarbij het afschrikwekkend effect van de bakenkaart op vogels bij een vijftal bedrijven in de Betuwe is getest. Met een grootschalige veldproef moet worden aangetoond of de bakenkaart ook echt een alternatief middel kan zijn om vogelschade aan fruitgewassen te beperken.

Grote hoefdieren

Literatuuronderzoek
Populatieregulatie hoefdieren

Het Faunafonds laat een literatuuronderzoek uitvoeren naar de mogelijkheden om contraceptie toe te passen als geboorteregulerend middel voor grote hoefdieren in Nederland. In het buitenland zijn hiermee reeds een aantal experimenten op wilde hoefdieren uitgevoerd. Grote hoefdieren nemen in Nederland vrijwel overal in aantal toe. In veel gevallen leidt dit tot intensieve maatschappelijke discussies over het beheer en de methoden om populaties te stabiliseren of te reduceren om overlast te voorkomen. In het literatuuronderzoek wordt vooral gekeken naar succesfactoren bij de toepassing van contraceptiemiddelen, de praktische uitvoerbaarheid en de langetermijneffecten van de middelen op mens en milieu.

Veldproef in Limburg
Geursysteem tegen wilde zwijnen

In samenwerking met de Limburgse Land- en Tuinbouw Bond (LLTB) voert het Faunafonds een veldproef uit naar een geursysteem dat ervoor moet zorgen dat wilde zwijnen bepaalde percelen mijden. Dit onderzoek vindt plaats op een aantal bedrijven in Limburg waar in het verleden zwijnschade aan grasland is geconstateerd. Enkele gelijksoortige percelen die niet met het geursysteem zijn behandeld, dienen als controle. Gelijktijdig wordt het geurmiddel getest bij door zwijnen veel gebruikte doorgangen op het plateau de Meinweg. De resultaten van deze veldproef worden in het voorjaar van 2010 verwacht.

Vossen

Onderzoek in Zuid-Limburg
Vossenbeheer in hamstergebied

Uit onderzoek van het Faunafonds naar vossenbeheer in het Zuid-Limburgse leefgebied voor hamsters is gebleken dat bestrijding van vossen in de periode van februari tot juni het meest effectief is ter vermindering van de hamsterpredatie. In die periode hebben de vossen hun territoria definitief ingenomen en worden vrijgekomen territoria niet snel opnieuw ingenomen door andere vossen. Bestrijding in de herfst en het begin van de winter blijkt minder effectief. In deze periode liggen de vossenterritoria nog niet vast, waardoor vrijgekomen territoria weer snel worden opgevuld.

Gerda Verburg, Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit:
“*Het is mijn ambitie om faunaschade te voorkomen, met zo min mogelijk afschot van beschermde diersoorten. Het onderzoek van het Faunafonds naar verschillende alternatieve middelen levert daar een positieve bijdrage aan.*”

Evaluatieonderzoek Sallandse Heuvelrug
Bescherming korhoenders door vossenbeheer
Om de laatste populatie korhoenders op de Sallandse Heuvelrug te beschermen moet de vossenpopulatie worden beperkt. Het Faunafonds financiert samen met Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Nationaal Park Sallandse Heuvelrug een evaluatieonderzoek naar een nieuwe manier van vossenbestrijding. De vossen worden alleen bestreden in de meest kwetsbare periode (1 februari tot 15 april) en uitsluitend in het leefgebied van de korhoenders en een zone van één kilometer daaromheen. De aangestelde coördinator predatiebestrijding ziet er op toe dat het beheer niet uitgebreider is dan noodzakelijk voor de bescherming van de korhoenders.

Overig

Bijzonder hoogleraar Faunabeheer

In ons land kenden we tot voor kort geen leerstoel Faunabeheer. De KNJV heeft het initiatief genomen om een bijzondere leerstoel Faunabeheer aan te bieden aan Wageningen University & Research Centre. Professor Ron Ydenberg van de Simon Fraser University in Vancouver zal deze leerstoel voor vijf jaar bekleden. Hij zal zich bezig houden met de ecologische, beheersmatige en financieel-economische aspecten van faunabeheer. Het Faunafonds ondersteunt de leerstoel door voor vier jaar een tijdelijke onderzoeker (AIO) te financieren.

Prof. Dr. Ron Ydenberg

Monitoring aantallen en afschot schadeveroorzakende diersoorten

Om de populaties schadeveroorzakende, beschermde inheemse diersoorten te beheren is kennis over de omvang, groei of afname van afschot van populaties nodig. Om deze monitoring te optimaliseren heeft de leerstoelgroep Resource Ecology Group van WUR samen met professor Ydenberg een onderzoeksvoorstel opgesteld. Hierbij is nauw samengewerkt met het Faunafonds, KNJV en SOVON. Naast nieuwe protocollen voor de telling en registratie van de populatie en afschotgegevens wil de leerstoelgroep methodes ontwikkelen om de nauwkeurigheid van de tellingen vast te stellen.